

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Vývoj a příčiny změn v zemědělském školství na
Královéměstecku**

Bc. Ludmila Kubálková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na vývoj zemědělského školství v Městci Králové. Zaměřuje se na zemědělství a zemědělské školství v Městci Králové a na příčiny změn, ke kterým docházelo.

Sleduje historii zemědělského učňovského školství zde, mění se učební obory, názvy, počty absolventů v období od založení školy v roce 1943 až do současnosti. Ukazuje souvislost mezi rozvojem a úpadkem zemědělského školství s vývojem zemědělství, kolektivizace, počty zaměstnaných v oblasti zemědělství. Připomíná změny ve školství i demografický vývoj.

V závěru praktické části pak zjišťuje názory absolventů, jaký význam pro ně studium zemědělského oboru mělo a zda znalosti zde získané uplatnili v praxi. Obdobné otázky jsou pak kladeny pedagogickým pracovníkům, kteří na škole dlouhodobě působí. Názory na příčiny změn v zemědělském školství na Královéměstecku jsou vyhodnoceny a porovnány s předchozími předpoklady.

Řešení situace neustálého snižování počtu učňů v zemědělských oborech i v oborech ostatních není snadné. Není téměř možné bez změn v dalších oblastech (v zemědělství, školství, legislativě).

Klíčová slova

zemědělství, Královéměstecko, zemědělské školství, učební obory, studijní obory, združstevnění, privatizace, absolventi

Cíl a metodika

Cílem diplomové práce je rekonstruovat proces historických proměn v oblasti zemědělství a zemědělského školství, zemědělského školství na Královéměstecku a zjistit vliv nejvýznamnějších faktorů na tento vývoj. Práce bude orientovaná nejen na historický vývoj, ale i na provázanost ukazatelů historických, demografických a statistických. Postihne změny v zemědělství a v zemědělském školství v období od vzniku zemědělského školství v Městci Králové dodnes.

V práci shromáždím, analyzuji a teoreticky zhodnotím údaje z různých písemných pramenů. Pozornost věnuji především školní kronice a školním výročním zprávám, statistickým údajům apod.

V první části diplomové práce chci přispět k obecnému pojetí vývoje zemědělství a v návaznosti na to v obecné rovině zmapovat zemědělské školství v Městci Králové. Popsat důvody vzniku, změny, ke kterým v průběhu let docházelo v zaměření školy, vedení, v učebních a studijních oborech.

V části druhé, praktické, technikou studia dostupných dokumentů, z materiálů zemědělské školy v Městci Králové vyhledám informace o vývoji počtu absolventů i studijních oborů v jednotlivých letech. Z použité literatury, statistických materiálů a ročenek zjistím data související se školou v Městci Králové i s celou ČR. Využiji i srovnání s jiným, stejně zaměřeným učilištěm.

Posoudím, závažnost vlivu dění v oblasti ekonomické, politické, společenské i demografické na rozvoj či úpadek zemědělského školství. Zvláštní pozornost pak věnuji několika klíčovými událostem ve sledovaném období. Jedná se především o kolektivizaci vesnice v padesátých letech a dále pak o historický předěl, rok 1989 a po něm uskutečňovanou transformaci a privatizaci zemědělství. Zhodnotím i význam změn v oblasti školství v tomto období a jejich vliv na situaci školy v Městci Králové.

Část práce je postavena na dotaznících, zadaných absolventům zemědělských oborů školy. Zjistím, jaký význam oni přikládají jednotlivým příčinám, vedoucím ke změnám v zemědělském školství i jak sami absolventi hodnotí úroveň svého vzdělání i kvalitu výuky, využití jejich odbornosti v praxi. Obdobnými dotazníky pak zjistím názory pedagogů, kteří na škole dlouhodobě působí či působili. Dotazníky zpracuji a jejich výsledky vyhodnotím.

V závěru práce shrnu své poznatky a zhodnotím příčiny vývoje zemědělského školství na Královéměstecku, školy jako takové, současného stavu i její budoucnosti.

Závěr

Královéměstecké zemědělské školství je klasickým příkladem vývoje zemědělského učňovského školství v naší zemi. Veškeré prostudované materiály i statistické údaje ukazují, že k největším změnám v zemědělském učňovském školství, stejně tak jako v zemědělství obecně, došlo v padesátých letech minulého století a dále pak v období po roce 1989. Změny měly za následek v jednotlivých etapách přírůsteky či úbytky žáků.

Změny politického systému u nás zasáhly hluboce do života celé společnosti a stejně tak byla postižena oblast zemědělství. Kolektivizace v padesátých letech zpretrhala historické vazby, započalo postupné odcizování se vztahu k půdě, k práci na ní.

V oblasti školství však toto období znamenalo pro zemědělské školství obrovskou šanci. Požadavky nově (a většinou i násilně) vzniklých zemědělských družstev a státních statků na nové pracovníky, na zemědělské odborníky, specialisty, začaly narůstat a školy jim, vytvářením nových oborů, vycházely vstříc. Stejně tak tomu bylo i v zemědělské škole v Městci Králové. Některé obory, byly úspěšné, jejich absolventi byli družstvy vyhledáváni a škola je nabízela dlouhodobě. Jiné obory nenašly dostatek zájemců a zanikly velmi rychle.

Počty absolventů zemědělských oborů v Městci Králové výrazně reagovaly na pro zemědělství nejúspěšnější období. Výrazný nárůst zájmu byl zaznamenán zejména v padesátých letech, kdy vznikala družstva, dále pak v letech osmdesátých, kdy vrcholila éra družstevnictví v socialistické podobě. V těchto dvou obdobích byl počet absolventů nejvyšší. Studium mělo velmi dobrou úroveň, absolventi snadno získávali umístění v zemědělských podnicích, v devadesátých letech minulého století se dobře uplatnili i ve zcela jiných oborech.

Největší pokles zájmu byl zaznamenán po roce 1989. Důvodem nebyly jen změny politické, přechod na tržní hospodářství a změny majetkoprávních vztahů. Důležitou roli zde sehrál i vývoj zemědělské techniky, nové technologie, nové přístupy k hospodaření. Spojení několika vlivů mělo za následek úbytek pracovních míst v oblasti zemědělství. Pro zemědělské učební obory i úbytek zájemců.

Změny ve školství v devadesátých letech minulého století nebyly pro zemědělskou školu v Městci Králové, ani pro ostatní zemědělská učiliště, příznivé. Systém financování, vznik nových, soukromých středních škol, nových tříd na stávajících středních školách, možnost studia bez přijímacích zkoušek a konečně i nepříznivý demografický vývoj se podepsaly na úbytku zájmu o učňovské školství obecně. Královéměstecké učiliště hledalo záchranu v nabídce nových učebních oborů, které však už se zemědělstvím nesouvisely.

Tradiční zemědělské učební obory zanikly, udržely se jen v devadesátých letech zavedené obory „zahradník“ a „opravářské práce“. A i ty přes výraznou finanční podporu Středočeského kraje žákům, kteří si je vybrali, skomírají.

Nízká podpora nově vzniklých zemědělských subjektů v průběhu devadesátých let a nejistá situace na trhu se zemědělskými produkty měla za následek likvidaci drobných

podnikatelů v této oblasti. Malí farmáři, kteří získali hospodářství až už na základě restitucí, nájmu, koupě či jiným způsobem nebyli schopni za stávajících podmínek uživit sebe, tím méně vytvářet nová pracovní místa. Prosazují se velcí podnikatelé, kteří obhospodařují stovky či tisíce hektarů zemědělské půdy a jsou schopni koupit si a využít drahou zemědělskou techniku. S malým počtem zaměstnanců pak pracují na území, zabírajícím několik vesnic, několik původně v padesátých letech vzniklých družstev. Často se věnují jen rostlinné výrobě. Nelze však říci, že by o absolventy zemědělských učebních oborů nebyl zájem, jen požadavky na ně a pracovní podmínky jsou jiné.

Důležité by tedy bylo, dát zaměstnání v zemědělství větší prestiž, vzdělávání v této oblasti podpořit, dát mu novou náplň. Školám pak zajistit nejnovější cvičnou mechanizaci, která je nesmírně drahá a propojit vzdělávání s praxí. A právě moderní stroje už dnes na učilišti v Městci Králové chybí a jejich získání není za stávajících finančních podmínek reálné. Ale možnost pracovat s nejnovější technikou může dnešním učňům dát přímá spolupráce se zemědělskými podniky, žáci můžou praktikovat přímo v podnicích touto novou technikou již vybavených (to už je často zavedeno i dnes). Důležitá je i spolupráce škol s budoucími zaměstnavateli, přizpůsobení zemědělského vzdělání jejich požadavkům.

Královéměstecké učiliště ve své historii prošlo obdobími úspěšnými i méně úspěšnými. Dnes se škola nachází v etapě, která pro ni není snadná. Několik let se hromadící ekonomické problémy i nesnadné získávání žáků, kteří jsou pro školu zdrojem financí, je pro dnešní vedení školy těžkým úkolem.

Zemědělské školství na Královéměstecu prakticky zaniklo již změnou názvu školy, ve kterém se slovo zemědělské již od roku 2007 nevyskytuje. Zemědělské obory na škole dnes fakticky skomírají a naděje na zlepšení tohoto stavu není.

Cesta zaměřením na obory nezemědělské může přinést škole jak finance, tak i více zájemců. Jistou naději škola vkládá i do zavedení povinných přijímacích zkoušek u středních škol, případně jinak než na žáka nastavené financování.

Seznam použité literatury

Kronika Zemědělského odborného učiliště v Městci Králové, SOU a SOŠ Městec Králové, vedena od roku 1971

Výroční zprávy SOU a SOŠ Městec Králové, 1944 - 2014

- BARANOVÁ, Magdaléna, KUBAČÁK, Antonín. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Praha: Libri, 2010. 430 s. ISBN 978-80-7277-113-4
- BLAŽEK, Petr, KUBÁLEK, Michal. *Kolektivizace venkova v Československu 1948-1960 a střeoevropské souvislosti*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2008. 360 s. ISBN 978-80-7363-226-7.
- BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 342 s. ISBN: 978-80-246-1974-3.
- ČEČETKA, František Josef. *Místopis okresu Královéměstského*. Brno: Garn, 2013. 310 s.
- ČERNOHORSKÝ, Zdeněk. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980. 306 s. ISBN 14-326-80.
- ČMEJREK, Jaroslav. *Zemědělství a venkov v politickém procesu: Úvod do studia problematiky*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2004. 182 s. ISBN 80-213-0768-4.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.
- JECH, Karel. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7021-902-7.
- KONEČNÝ, Miroslav, JIŘÍK, Josef, KOLOMAZNÍK, Miroslav, KRÁL, Jan. *Odborná učiliště v rezortu ministerstva zemědělství ČR: učební obory pro absolventy zvláštních škol*. 1. vyd. Praha: Institut výchovy a vzdělávání, 1999. 44 s. ISBN 80-7105-187-7.
- MUSIL, Karel. *Almanach SOŠ a SOU Městec Králové k 65. výročí založení školy*. 1. vyd. Městec Králové: SOŠ a SOU v Městci Králové, 2008. 22 s.
- ROZMAN, Josef. *Naše zemědělské školství neznalo hranic: osobnosti a historie zemědělského školství v mezinárodním kontextu*. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2009. 31 s. ISBN 978-80-86671-63-5.
- SMRČKA, Ladislav a kol.. *Vývoj družstevnictví na území ČSFR*. 1. vyd. Praha: Svěpomoc, 1992. 236 s. ISBN 80-7063-068-X.
- TOMAN, Miroslav, CODL, Stanislav, TUČEK, Petr. *České zemědělství očima těch, kteří u toho byli*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2012. 203 s. ISBN 978-80-86874-39-5.